

IBDS en Federatief Datastelsel

In vogelvlucht voor Platform IZO

(een) Aanleiding voor de verbinding...

“VWS maakt ook gebruik van componenten uit de **Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS)**, die gericht is op het veilig en effectief uitwisselen van data, ondersteund door generieke voorzieningen zoals DigiD en API-standaarden. Onder de werktitel **Federatief Data Stelsel (FDS)** wordt gewerkt aan de implementatie van deze kaders. Hierbij worden generieke functies zoals identificatie, authenticatie, toestemming en logging uitgewerkt – die domein overstijgend inzetbaar zijn.”

(Martijn Nieuwhof, 13 juni, Platform IZO)

Aanleiding voor een Interbestuurlijke Datastrategie

- **Groeiende databehoeft**e > sectoroverstijgend, meervoudig gebruik, maatschappelijke opgaven
- **Maatschappelijk belang** > data als onmisbare hulpbron voor economische groei, innovatie en aanpak maatschappelijke opgaven
- **Publieke waarden en digitale grondrechten** > verankering en handhaving verantwoord datagebruik door overheid
- **Potentieel benutten** > potentie van data onbenut door gebrek aan afspraken en standaarden

Context van de IBDS

In oprichting en uitvoering overheids-breed:

- Gemeenten, Provincies, Waterschappen, Uitvoeringsorganisaties, Rijk

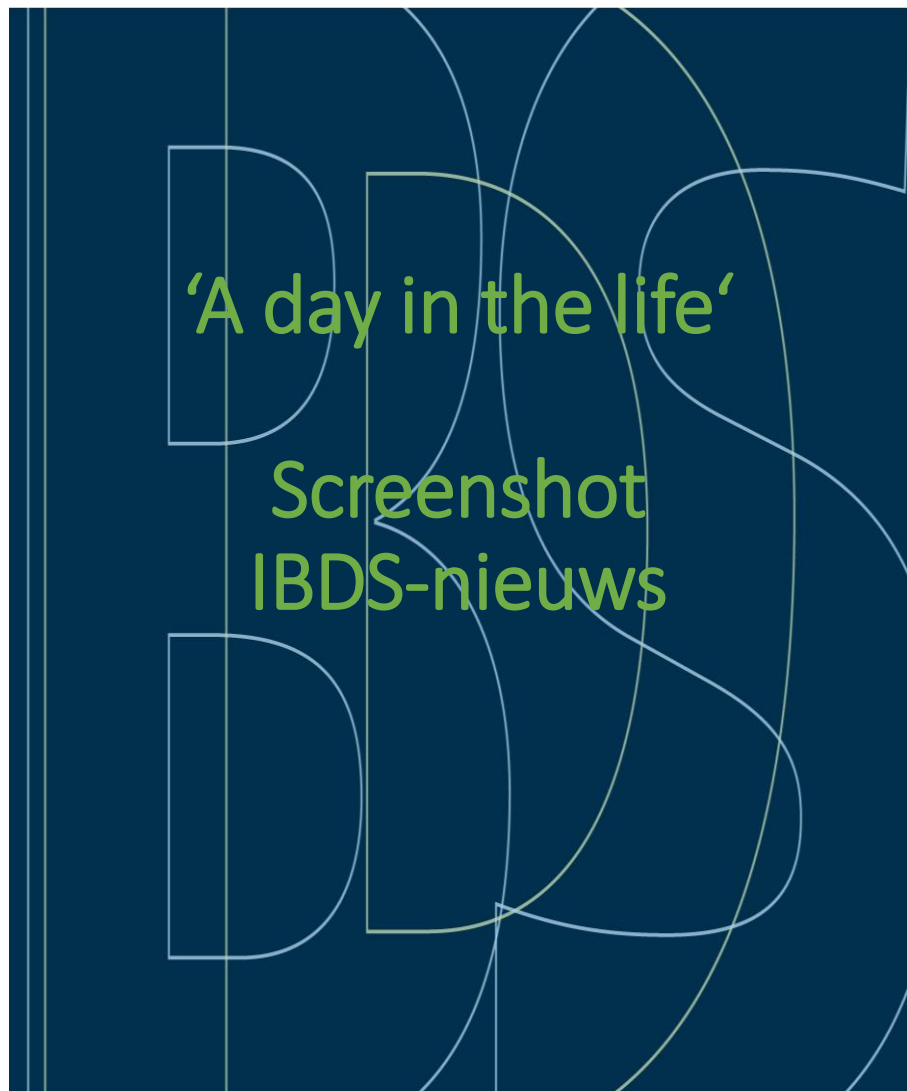
Doel: een overheid die het volle potentieel van data benut ten behoeve van de samenleving

Nu 3 jaar actief, financiering t/m 2031

Fase: stimuleren en ondersteunen van implementatie door overheidsorganisaties

Impact: vrijblijvendheid voorbij

- Nederlandse Digitalisering Strategie (NDS)
- Baseline Datavolwassenheid
- Afsprakenstelsel FDS versie 1.0

REALISATIE
IBDS

ACTUEEL ▾

Over IBDS

Ons werk ▾

Kennisbank

Contact ▾

Groepen ▾

Log in

Registreer

2 dagen geleden • Federatief Datastelsel

Mijlpaal: Register
Overheidsorganisaties sluit aa...

Met de toetreding van het Register Overheidsorganisaties (ROO) tot het Federatief Datastelsel (FDS) zetten Logius en BZK een belangrijke stap richting betere en betrouwbaardere gegevensuitwisseling binnen...

Federatief datastelsel

FDS

data techniek: wat kan?

3 likes

4 reacties

9 jul

Blijf op de hoogte: Lees de
nieuwe Datanieuwsbrief van...

De Datanieuwsbrief houdt je op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van verantwoord datagebruik bij de overheid. Een greep uit het laatste datanieuws: De Nederlandse...

mens & organisatie: wat helpt?

Kenniscentrum

Like

Reageer

8 jul • Kenniscentrum van de IBDS

Terugblik IBDS Café
Datagovernance – Regie op...

Wat is goede datagovernance eigenlijk? En hoe geef je daar handen en voeten aan in je eigen organisatie, zonder te verzanden in te veel details? Tijdens...

Datagedreven werken

Datagovernance

Kenniscentrum

mens & organisatie: wat helpt?

Meetup

Like

Reageer

8 jul • Federatief Datastelsel

Wat betekent deelname aan
het Federatief Datastelsel?

Overheden beschikken over een schat aan data. Toch lukt het vaak niet om die informatie goed en verantwoord te delen. Daardoor blijven maatschappelijke opgaven zoals woningnood...

Federatief datastelsel

FDS

4 jul

Nederlandse
Digitaliseringsstrategie...

Vandaag is de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) gelanceerd, onder het motto 'Samen versnellen is de enige optie'. Deze strategie zet de koers uit voor een digitale overheid...

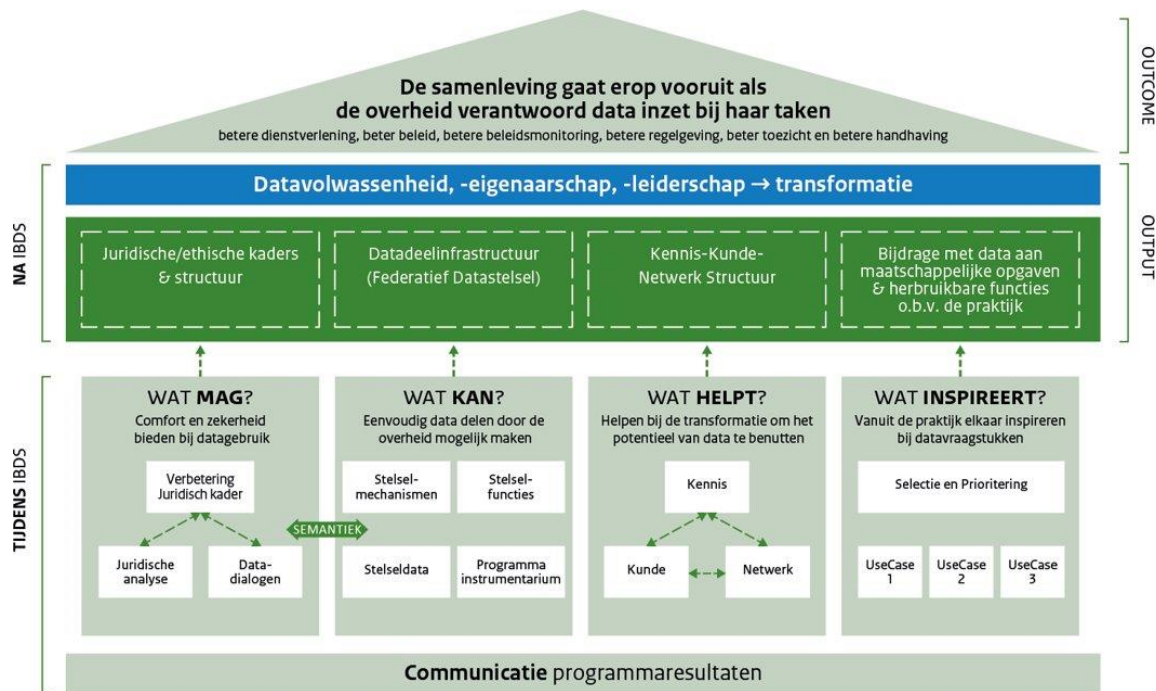
Interbestuurlijke datastrategie

2 jul • Digitale Ethiek voor overheden

Alex Corra (SVB): Ethisch
bewustzijn groeit door samen...

In de tiende editie van het IBDS Magazine vertelt Alex Corra, beleidsadviseur recht en ethiek (Sociale Verzekeringsbank (SVB)), over het belang van het gesprek over ethisch bewustzijn binnen organisaties. "Ethische afwegingen zijn zelden zwart-wit. Juist in het grijze gebied moet je het gesprek

De vier aandachtsgebieden van de IBDS

Wat mag?

De juridische, ethische en maatschappelijke voorwaarden voor verantwoorde datadeling

Wat kan?

Interoperabiliteit; het FDS als afsprakenstelsel voor verantwoord datadelen + uitbreiding huidige stelsel

Wat helpt?

Kennisproducten en ondersteuning om de overheid de potentie van data beter te laten benutten

Wat inspireert?

Use-cases om de werking in de praktijk te laten zien en te leren van de praktijk.

Wat is het FDS?

Het FDS is een **federatief afsprakenstelsel** waarin organisaties met een publieke taak deelnemen

- Gericht op uniformering en standaardisering domein overstijgende data-uitwisseling
- Via semantisch, technisch, juridisch en governance interoperabiliteit

Het FDS hanteert de **principes**:

- Decentraal wat kan, centraal wat moet
- Data bij de bron
- Afspraken boven standaarden boven voorzieningen

Het FDS is **geen** centrale voorziening, infrastructuur, datapakhuis of ICT-systeem

Hoe kun je meedoen?

- ☐ Simulatieomgeving
- ☐ Co-creatie werkgroepen
 - ☐ Federatieve toegangsverlening, Data Inzicht, Standaarden adoptie, Afnemers, Data bij de Bron
- ☐ Digilab & Fieldlabs ('18+', 'Bestaanszekerheid')
 - ☐ Bestaanszekerheid fieldlab in november!
- ☐ EU data netwerk
- ☐ Netwerk van datastelsels
- ☐ Federatief.datastelsel.nl
- ☐ Pleio groepen van IBDS en FDS
- ☐ Meedoen aan het FDS team zelf
- ☐ Use-cases en BD-projecten

Wat is Federatief?

Beide aanpakken met elkaar vergeleken

Klassiek Datadelen:

- Data wordt gekopieerd
- Data wordt verplaatst
- Centraal staat het dataknooppunt
- "Hard" infrastructuur
- Focus op uitwisseling van berichten
- Berichtenboek
- Toegang wordt centraal gecontroleerd in het knooppunt
- Gecentraliseerde opslag
- Data is gekoppeld via index nummers

Federatief Datadelen:

- Data wordt direct bevraagd
- Data blijft bij de bron
- Centraal staat het afsprakenstelsel
- "Soft" infrastructuur
- Focus op toegang tot bronnen
- Ontologie
- Toegang wordt decentraal gecontroleerd bij de databronnen
- Verwijsindex naar bronnen
- Data is gekoppeld via linked data

Wat is Federatief?

Beide aanpakken met elkaar vergeleken

Vraag:

Is federatief datadelen hetzelfde als datadelen vanuit een netwerkperspectief?

- 'Buzzen': Bespreek dit 2 minuten met een buur

het knooppunt

- Gecentraliseerde opslag
- Data is gekoppeld via index nummers

de databronnen

- Verwijsindex naar bronnen
- Data is gekoppeld via linked data

Kernelementen FDS

Basisprincipe

Datasolidariteit in de publieke sector

Scope

- Organisaties met wettelijke taken
- Data uit alle sectoren; boven-sectorale datadeling
- Data voor wettelijke taken = publieke data + private data (met wettelijke eisen)

Afsprakenstelsel

- Afsprakendocument versie 1.0
- Prioriteit 2 ('Data') van de NDS: 'vrijblijvendheid voorbij'
- 'EU-compliant'

Standaarden (basis set)

Doel: Inzicht in het data-aanbod Wat	Standaard	Status van de standaard
Standaard voor het beschrijven van datasets	DCAT 2.0	Aanbevolen standaard
Standaard voor het beschrijven van dataservices (gegevensdiensten)	Nederlands profiel DCAT	In ontwikkeling
Inzicht in de betekenis van begrippen en relaties met andere begrippen (bijv. uit andere sectoren)	SBB – Standaard voor het beschrijven van begrippen SKOS	Consultatie afgerond Verplicht (PTOLU)
Doel: Ontsluiten van data		
API's waarmee data direct kan worden bevraagd (dataservices) of waarmee functionaliteit wordt ontsloten (services)	REST API Design Rules	Verplicht (PTOLU)
Uitwisselen van berichten tussen applicaties over plaatsgevonden gebeurtenissen (notificaties)	CloudEvents	Internationale standaard
Voor het abonneren op gebeurtenissen is nog geen standaard bepaald	NL Gov CloudEvents	Ontwikkeld met Kennisplatform API's
Het veilig en geautomatiseerd kunnen koppelen van services tussen verschillende organisaties	Digkoppeling REST API FSC – Federated Service Connectivity	Verplicht (PTOLU) In consultatie
Data uit verschillende bronnen in samenhang bevragen	IMX	In ontwikkeling
Doel: Verantwoord datagebruik		
API-standaard voor het vastleggen en ontsluiten van metagegevens behorend bij vastgelegde (gelogde) verwerkingen.	Verwerkingenlogging	In ontwikkeling

Stelselfuncties

ORGANISATORISCHE FUNCTIES/IN TE VULLEN ROLLEN

Regisseur

Stelselfunctie voor de coördinatie van beheer en (door)ontwikkeling van het stelsel

Poortwachter

Stelselfunctie voor toetsing, autorisatie en registratie van koppingsverzoeken. Toetst op conformiteit met de AVG en de stelsel aansluit-en gebruiksvoorwaarden en zorgt daarbij voor een transparant beslisproces.

Marktmeester

Stelselfunctie voor het verbinden van vraag en aanbod.

Ondersteunt bij het inzichtelijk maken van het potentieel en het realiseren van nieuwe gebruikerswensen.

Helpdesk

Stelselfunctie voor eerstelijnsondersteuning van gebruikers en geregistreerden.

Tevens meldpunt voor het melden van fouten in overheidsregistraties.

Expertisecentrum

Stelselfunctie voor het onderhouden van de stelselarchitectuur en het faciliteren van de communities waarin kennis en ervaring over het stelsel wordt gedeeld.

Het kennisnetwerk.

Toezichthouder

Stelselfunctie die toeziet op het nakomen van stelselafspraken, en die klachten en bezwaren daarover afhandelt.

TECHNISCHE FUNCTIES

Inzicht bieden in gerealiseerde en geautoriseerde koppelingen
Verantwoordingsfunctie

Inzicht bieden in het aanbod van data en dataservices
Catalogusfunctie

Inzicht bieden in datavolume, datakwaliteit en service level
Monitoringfunctie

Inzicht bieden in gebeurtenissen
Notificatiefunctie

Digital melden bevindingen m.b.t. de datakwaliteit
Terugmeldfunctie

Identificatie, authenticatie en logging
Beveiligings- en verantwoordingsfunctie

Hoe verhoudt dit zich tot:

- Generieke functies VWS?
- Functies en standaarden in jullie domein?

Kernboodschap

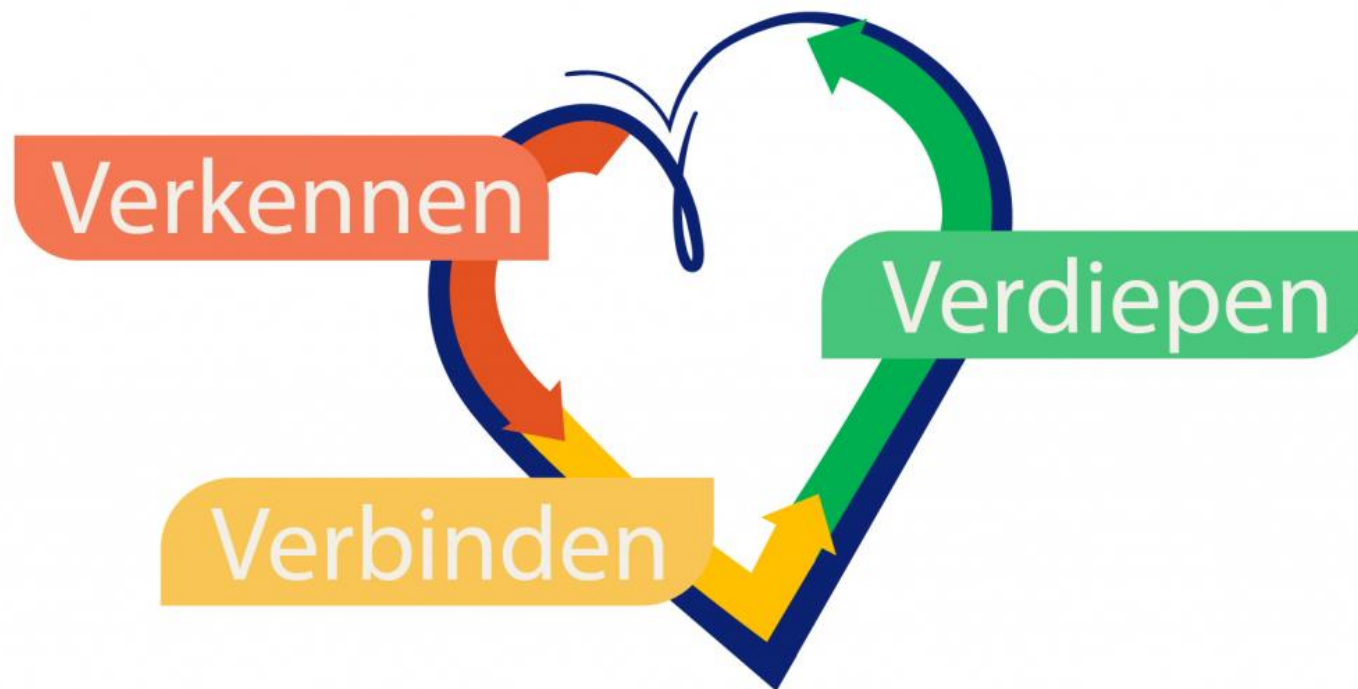
- FDS is het afsprakenstelsel dat sectoren en stelsels verbindt ('inter-operabel maakt')
- De afspraken en standaarden worden bindend
 - 'Europa', NDS, Baseline Datavolwassenheid, Afsprakenstelsel FDS
- Het is dus verstandig daarop te anticiperen
 - Stel je op de hoogte van de kaders en volg de ontwikkelingen
 - Bepaal voor je sector wat de raakvlakken en impact zijn
 - Verbind je met IBDS / FDS voor informatie, samenwerking, praktijkinbreng, ...
 - Plan en budgetteer hier op in sector en organisaties

Vragen

1. Wat betekent IBDS/FDS voor de langdurige zorg en het sociaal domein?
 - Buzzen: bespreek met je andere buur
2. Waar kunnen platform IZO en IBDS/FDS elkaar versterken? En waar zitten we elkaar in de weg?
 - Buzzen: bespreek met een ander iemand

Hoe samen
verder?

Meer informatie:

IBDS: [Realisatie IBDS](#)

FDS: federatief.datastelsel.nl

Digilab: [digilab](#)

Kenniscentrum: [Kennisbank · Realisatie IBDS](#)

Hulpslides

Hoe groeit het FDS?

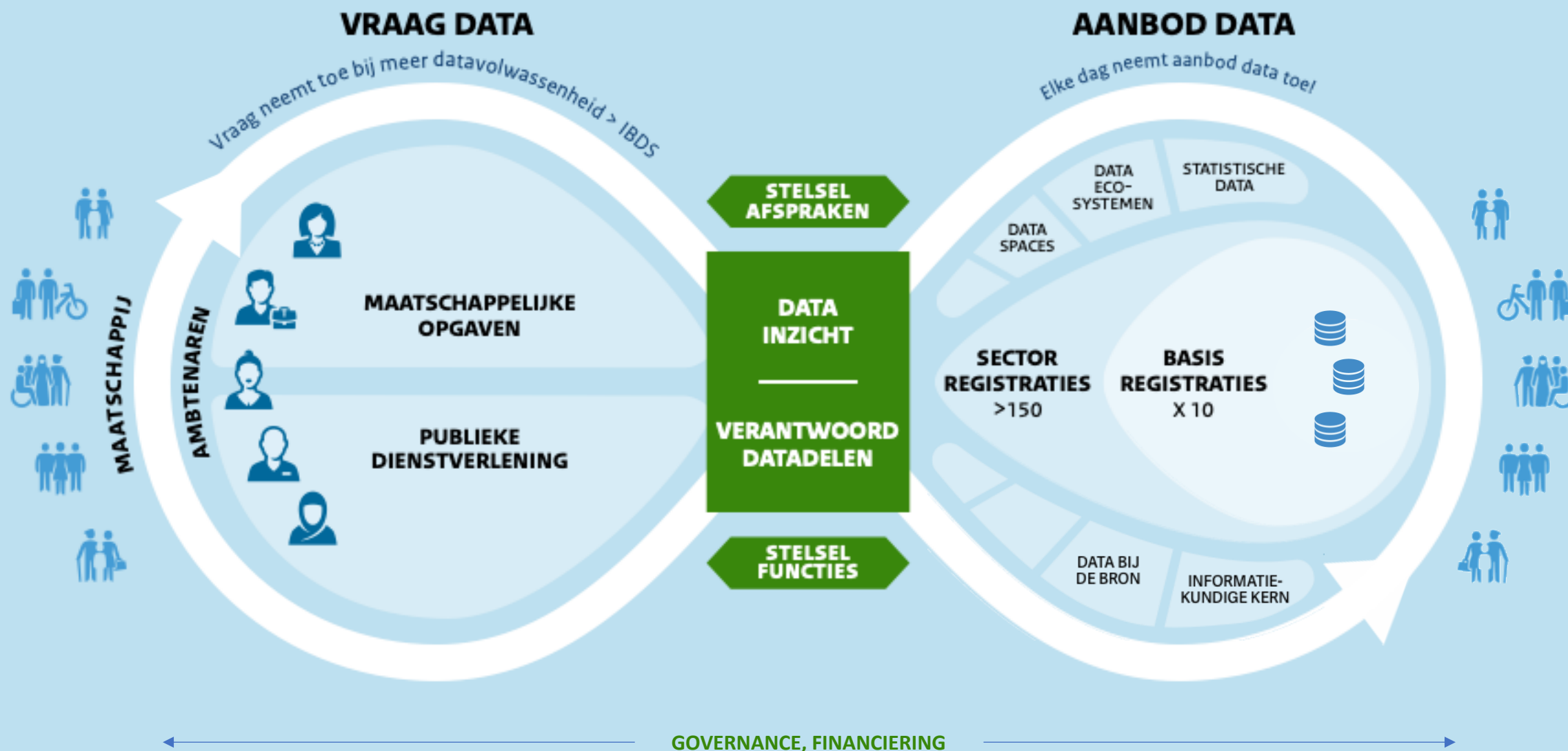
ORGANISATORISCH

TECHNISCH

JURIDISCH/ETHISCH

KENNIS

BESTUURLIJK

Digilab, de innovatiewerkplaats van het FDS

<https://digilab.overheid.nl/>

- Experimenteren, beproeven, testen, demo's, datadeling projecten, field labs, ...
- 'Hosting' van externe projecten op platform: open, schaalbaar, portabiliteit (Haven)
- Herbruikbaarheid (kennis, standaarden, componenten, validators)
- Enkele tientallen '[puzzelstukjes](#)' van het FDS, geordend naar OpenDEI:

 INTEROPERABILITEIT	 VERTROUWEN	 DATAWAARDE	 GOVERNANCE
Modellen	Identiteit	Metadata	Bestuurlijk
Dataservices	Toegang	Verantwoording	Operationeel
Traceerbaarheid	Veiligheid	Publicatie	Beheer

2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Looptijd realisatieprogramma Interbestuurlijke Datastrategie								
Realisatiefase Federatief Data Stelsel (FDS) (horizon huidig programmaplan)					Uitbouw- en consolidatiefase Federatief Data Stelsel (t.z.t. te definiëren programma)			

2023	2024	2025	2026	2027
------	------	------	------	------

Community building en beproevingen in Digilab

Ontwikkeling doelarchitectuur	Documentatie op federatief.datastelsel.nl	
Aansluiting op EU data regelgeving	FDS gekoppeld met EDI-Wallet	
Ontwikkeling Informatiekundige Kern	IK gedefinieerd en beproefd Actieplan voor implementatie	
Ontwikkeling en proof of concept stelselfuncties	0.1 versie FDS werkend in Digilab (simulatie)	
Basisconcept beschikbaar	Ontwikkelen groeipaden en migratiescenario's	Implementatie-afspraken met (sectorale) koplopers incl. ondersteuningsaanbod vanuit R-FDS
Afwegingskader aansluiten datasets beproefd op 16		

registraties	Opleveren stelsel functies (meerdere releases)		100+ datasets met FDS-conforme metadata in catalogus. Gebruik FDS in beleid en uitvoering
Marktmeester functie ingericht voor project fase	Vergroten FDS-conform aanbod (data en metadata)		
CBS datasets conform DCAT in catalogus (as is)	Varianten voor organisatorische inrichting en financiering stelsel functies uitwerken		
Poortwachter concept uitgewerkt		Voorkeursvariant vastgesteld	
Eerste versie (technische) 'puzzelstukjes'	Inrichten beheer en besturing FDS		

Roadmap

Digilab, de puzzelstukjes (selectie)

Puzzels in Digilab

Capability / Bouwblok	Puzzelstuk
Interoperabiliteit / modellen	Translatie
	Historie / tijdreizen
Interoperabiliteit / Dataservices	Homomorfe encryptie
	CAP theorema
	ACID/base afwegingen
	Notificaties
	Orchestratie
	Versiebeheer
	Zoeken
Interoperabiliteit / Traceerbaarheid	Lineage / Provenance
Vertrouwen / Identiteit	Authenticatie
	TLS-certificaten - ACME
Vertrouwen / Toegang	Validators
	Autorisatie patronen
	Policies

Puzzels in Digilab

Capability / Bouwblok	Puzzelstuk
Vertrouwen / Veiligheid	Hardening
	Versleuteling/encryptie
	anonymiseren/pseudonimiseren
	Technische interoperabiliteit
	Automatisering beheer koppelingen
	Baseline infoveiligheid Overheid
Datawaarde / Metadata	Classificatie
	Vindbaarheid
Datawaarde / Verantwoording	Logging
Datawaarde / Publicatie	Vindbaarheid (semantisch)/Catalogus
Governance / Bestuurlijk	Eigenaarschap
	Financieringsconstructies
Governance / Operationeel	Annoteren
	Terugmelden / onderzoeken
Governance / Beheer	Duurzame toegankelijkheid
	Schaalbaarheid